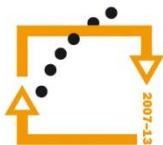

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

TEORIE SOCIÁLNÍ PRÁCE IV.

Radka Michelová

Sociálně psychologické a komunikační modely

- Začaly se uplatňovat v souvislosti s výsledky výzkumů lidské komunikace.
- Náleží sem rovněž otázky vlivu sociálních faktorů (stigma, stereotyp, ideologie).

Teorie rolí

- Teorie vystavěna na předpokladu, že lidé v sociální struktuře společnosti zaujímají různé pozice.
- Role = očekávané jednání vzhledem k držitelům těchto pozic.
- Role lze chápat jen v kontextu vztahů, jen v jejich síti mohou být identifikovány

Role:

- připsané
- získané
- vnucené

R. K. Merton - termín soubor rolí – možná očekávání vztahující se k určité soc. pozici.
Komplementarita – role, chování a očekávání nositelů rolí odpovídají očekávání ostatních; konflikt – když není soulad.

Základní typy rolových konfliktů:

- konflikt mezi rolemi
- konflikt v roli
- dvojznačnost role
- já-role konflikt

- Problém rolové distance – snaha udržet si od role odstup.
- Přínos teorie rolí – problém může být chápán jako rolový konflikt – přijatelnější pro klienta, vytváří se prostor pro intervenci a změnu. Spojení mezi osobními problémy klienta a jeho sociálními souvislostmi.
- Kritika - nezabývá se pocity; nenabízí žádné praktické postupy řešení konfliktu rolí.

Etiketizační teorie (labelling)

Proces formace rolí – prostřednictvím sociálního očekávání a etiketizace.

Většina lidí jedná někdy deviantním způsobem, jde o to, jak reaguje sociální prostředí.

Klíčové – pochopení tlaku sociálních očekávání.

- Deviace produktem tlaku soc. skupiny, ta vytváří předpoklady pro odlišení deviantního a normálního.
- Slabost přístupu – nenabízí způsoby jak měnit postoje a charakteristiky chování, které souvisely se vznikem problému. Podněcuje ale pomáhající, aby nepodlehli tendenci ke značkování klientů a jejich stigmatizaci

Teorie komunikace

Základní charakteristiky verbální komunikace

– probíhá paralelně na 3 úrovních:

- obsahová
- formální
- odhadovaný efekt

- Role hovořícího a posluchače.
- Informace přijímány, vyhodnocovány, poté zpětná vazba.
- Individuální vnitřní pravidla pro zpracování informací.
- Selektivní percepce – schopnost vnímat jen určité obsahy komunikovaného.

Neverbální komunikace:

- proxemika
- haptika
- posturika
- kinezika
- gestika
- mimika
- pohledy
- paralingvistika.

Strategická teorie

- užívaná v rámci škol sociální práce s rodinami, spojována s milánskou školou a přístupy Miltona Ericksona (hypnoterapie, metafory, paradoxní instrukce).

Jaká strategie řešení problému otevírá rodině a jejím členům nové možnosti?

Pojmy:

- systém – strukturovaný celek složený z prvků ve vzájemné interakci
- komunikační pravidla, vzorce
- adekvátní řešení problémové situace a vývojová stádia – umožní rodině znovu stabilně fungovat. Dva způsoby – řešit naoko (hry bez konce)/skutečná změna
- homeostáza
- cirkularita
- zpětná vazba
- ekvifinalita – stav systému, ve kterém jsou výsledky akcí předvídatelné předem

Co se za jakých okolností
děje,
ne proč.

Systemický přístup

Ucelená a vědecky podložená varianta pohledu na člověka a společnost, nabízí nové možnosti, jak zacházet se sociálními a psychosociálními jevy.

Formuloval se v 2. polovině 20. století.

Prvotní úkol je posoudit danou situaci s ohledem na tyto charakteristiky:

- míra osobní angažovanosti v daném případě
- vstupní pozice vůči jednotlivým klientům, co asi jednotliví klienti očekávají
- kontext případu
- rozlišení, kdo je zadavatelem zakázky a tedy i posuzovatelem kvality vykonané práce a kdo je cílovou osobou – příjemcem služeb

- Sociální pracovník se musí vždy rozhodnout, zda zakázku přijme (i pokud přichází od jeho nadřízeného).
- Na základě posouzení výchozí situace volí pracovník u každého z klientů jeden ze dvou základních postupů:
 - nabízení spolupráce
 - přebírání starosti.

V průběhu jednoho případu lze přecházet mezi postupy.

Přístup orientovaný na úkoly

Vznikl přímo v rámci sociální práce, na základě empirických výzkumů, souvislost s teorií sociálního učení a teorií systémů.

Malý úspěch rozvíjí sebedůvěru a sebeúctu, lidé se více nasazují pro úkoly, které si sami zvolili.

8 okruhů problémů:

- interpersonální konflikty
- neuspokojení v sociálních vztazích
- problémy s formálními organizacemi
- potíže v naplňování rolí
- problémy vznikající v souvislosti se soc. změnami
- reaktivní emocionální úzkosti
- neadekvátní zdroje
- potíže s chováním.

Ovlivňování problémů na individuální úrovni.

Metoda realizována v krocích:

- Příprava
- Explorace problému
- Dohoda o cílech
- Formulace úkolů a jejich plnění
- Terminace

Tyto výukové materiály vznikly v rámci realizace projektu INUL – Inovace studijního oboru sociální práce – KSP FSE UJEP Ústí n. L., reg. č. projektu CZ.1.07/2.2.00/07.0011, projekt je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.